

Tamás Dénes

(osztályozás)

Hirtelen éles csattanás hangzik fel a sötétben.

Mintha felfüggesztődött volna az idő néhány pillanatra, megkésve gyereksikoly tépi szét a csendet. Fuldokló, taknyoló zokogás erősödik ki.

Valami még sincs rendben. Nincs is sötét, a hálóban fel van kapcsolva a villany, az emeletes ágyak, mint odadermedt lávabuckák állnak az erős fényben. Mint egy örökké tartó délelőttben, szépen kisimítva vannak elrendezve a narancssárgás ágyterítők rajtuk. Otthonos, víz alatti ragyogás borít be mindent. De ez sem így van. Nem lehet üres a szoba. Mindenkinek itt kell lennie, a pokrócok, a súlyos takarók, az orosziacos vagy házilag összefércelt hálósákok alatt meglapulva, a napközbeni izgalmaktól izegve-mozogva, nyugtalanul forgolódva, az éjszaka elnyugtató simogatására várva. Miközben hatalmas szökellésekbe kezd a tigris a határtalan térben. Meleg, zsidongató a közelség, a tágulás. Odaszív, elsimít, felold teljesen. Mégsem. Árny suhan végig a szobán. Valami mozog a hatalmas mozivászon háttérében. Nyugalanság a szemhéj redőzete mögött. Ekkor hangzik fel a csattanás.

Ekkor vágja Kápé Ropit pofon.

Nem lehet ennyire megalázni mindenkit. Nem lehet őket semmibe venni. Hiszen már tízedikesek, mind a tizenketten, már nem fikák. Mögöttük van a furcsán elszakató első év, a papucsongorával, arca kapott papucsával, az „astupă gaura” lebegtető félelmével, Günti féle vigyázzállással, az avas szalonna öklendező ízével. De benne vannak az évben a frissen szövődő barátságok, a szétugrált, szétizzadt rock koncertek, rock estek, a nyálcsorgató üldögélések a sulii előtti kerítésen, az érzékeket kiforgató smárolás a Hargitán, Flóra nyakán pulzáló napfolt, közelségének őrzítő bizonytalansága. Megalázottságok és megdicsőülések fel-alá liftező sokasága, most ezek értek véget, végre nagyok lettek, másodéves bentlakók, új lehetőségekkel, új étellel maguk előtt, aminek csak egyetlen szabálya van: még nem papucsolhatnak, de őket sem papucsolják. A papucsolás, ahogy a parancsolgatás, a fikák ugratása is csak a következő évben kezdődhet majd el, még nem jött el az ők idejük, most csak szabadok és tapasztaltak, lekezelő pillantásaikkal követik Hevi és Vatta, az új fikák botladozásait, ahogyan kora reggel a fémtálcákkal egyensúlyoznak Nyugi és Tüske ágyai irányába, elégedetten és egy kicsit borzongva nézik, nem szólnak közbe, legfeljebb bajtársiasan odavigyorognak mikor Günti borvizért szalasztja őket az út túloldalán lévő alimentárába, vagy tanácsot osztogatnak nekik tusolás közben, hogyan lehet a kiszámíthatatlan Kápé kedvébe járni.

Ebbe a szárnypróbálgató magabiztosságba robban be a pof.

Mintha éjszaka lerántották volna a pokrócot a maszturbáló testről. Mihály röhögő feje tűnik fel egy pillanatra a vécéfülke fehérre meszelt elválasztó falának tetején. Egyből összezsugorodik a vágy a kezében.

Összemegy, kicsi lesz, védtelen, hazug.

Tamás Dénes 1975, Sepsiszentgyörgy. Író, kritikus, esszéista, a csíkszeredai Sapientia EMTE kommunikáció szakának tanára. Eddig megjelent kötetei: Honfoglaló esszék (Korunk–Komp-Press Kiadó, 2013) és Minden egész... (Lector Kiadó, 2016).

Tüske ötlete volt. Más ki se találhatta volna. Megint a faasztal mellett ül, a térdig érő, szarvasbőrutánzat kabátjában – ritkán veti le magáról. Egyik kezét széttartott újakkal az asztalon nyugtatja, másik kezével pedig rámarkol a hosszú, fémnyelű vadászkésére, azt döfködi egyre gyorsuló mozdulatokkal a széttartott újak résein keresztül az asztal lapjába. De van, amikor nem csinál semmit, csak ül az asztal mellett, lábait az asztal élén pihentetve, a széket kicsit hátradönti, két lábon inogtatja maga alatt, miközben finom ívelésű ujjával játszadozik; a hüvelyujjára nyomva ujjbegyeit, izületeit pattogatja. „Primadonna, prima primadonna, kétségbe ejt ez a semmi.” – az LGT egyik dalát dúdolgatja lazán maga elé. Néha élesen, hisztérikusan felröhög. Soha sem lehet tudni, mi jár a fejében.

„Osztályozzuk egymást” – böki ki váratlanul. Adjunk jegyet, egytől tízig. Kinek mit jelent a másik, mennyire fontos, mennyire érdektelen, utálatos. „Mondd, mennyit ér az ember, ha bűntelen, de gyenge” – patetikus, remegtetett hangján Retek kezdi áriázni „azistvánakirály” sorait. „Oly távol vagy tőlem, és mégis közel”. Hangja előhívja a többieket. Hirtelen mindenki megjelenik, mind a huszonnégyen ott tolonganak a szobában, este lehet már, esetleg vasárnap késődelután, amikor a hazautazók már visszatértek otthonról, mindenféle jóval felpakolva. Mindenki csupa vigyor, kacagás, vidám, izgatott csevej tölti ki a teret, megy a lökdösődés, a szőnyegen való birkózás, az egymás heccelése. A sarkokban kupaktanácsok vannak összegyűlve, hogy kibeszéljék a lányokat, elhencegjék a legújabb hódításokat, a fergeteges piálásokat és koncertélményeket. Csillognak a szemek, hevesen gesztikulálnak a kezek, az arcokat sóvár pír borítja. Közben egymást masszírozzák, maguk számára is észrevétlenül egymás karját, hátát, combját simogatják, lapogatják. Mégis a legjobb csak úgy felheveredni valamelyik ágyra, összekulcsolni a kezeket a tarkón, elengedni a fáradt testet, s hagyni, hogy magához szívja a csontokat az ágy ruganyos puhasága, nézni a többieket, élvezni a zsvajt, a mozgást, az össze-vissza hullámzást.

Maguk között vannak. Végre megszabadultak a felnőttektől. Az apáktól és az anyáktól, a tanároktól, az otthoni elvárásoktól, az iskolás egyenruhától, a mindig félrecsúszó, bogra kötött nyakkendőtől. Vége van az örökös rendreutasítgatásnak, az unalmas kérincselésnek. Végre maguk lehetnek. Hajat tudnak növelni vállig, vagy ahogy Hajaska és Hevi, le egészen vállközépig. Kihagyhatják az esti fogmosást, de a lábmosást is, csak Kapé ki ne szimatolja. Kiszabadultak a lakóhelyeikről, a szűkös, poros falukból, az otthoni egyedüllétből, megkülönböztetésből, már nem kell a félelmetes, girbe-görbe utcákon talpalniuk, már nem követik lépteiket néma tekintetek a befüggönyözött ablakok mögül. Az övük az egész város, a temető, a lacto-bár, a cukrászda, a tágas Kossuth, a Siculus, a városvégi strand, le egészen a Dzsungelig, ahová gyakran lógnak el Hajaskával a szilenciumról hálbás söröket inni, vagy beszabadulnak a Metálba Mihálllyal, Alfréddal, felhajtani két pohár vörösbort. De a környező dombok is értük vannak, a lapos tetejű Budvár, a közeli Kerek-erdő, a sziklás Szarkakő. Megszabadultak a gyöttrődésektől, az állandó bizonytalanságtól, az apró, de annál jobban fájó megaláztatásoktól, csúfolódásoktól, „mi van Klapec?”, amit a nagyobb fiuktól kell elszenvetni. Mert ilyenkor még Kápétól sem rettegnek, ő is közéjük tartozik, ahogy a nagyok mind: Szécsi, Günti, Retek és Szálka. Sőt Szálkát el is lehet akasztani járás közbe, hadd puffanjon hasra, úgy se csinál semmit, legfeljebb megpapuscol. Nevetséges, ahogyan fel-alá lóbálja hosszú karjait. Igaz, félnek Bélabától, hogy beleskelődik a lefüggönyözött ajtóablakon, hiszen ha rajtakapja őket valami disznóságon, csak kioszt egy-két atyait. De legtöbbször ő is csak megértően mosolyog a bajsza alatt, miközben aprókat köhincsel; csillognak apró gombszemei. Tudja, kell a tér, a szabadság ezeknek a

betöretlen csikóknak, valahol ki kell robbannia, le kell vezetődnie a felgyülemlett adrenalinnak, a mind fel-felhorgadó, gyermekteg baszdühnek.

Osztályozzuk egymást. Adjunk jegyet. Egytől tízig.

Mintha olyan egyszerű lenne.

Hiszen mivel, hogyan lehet megmérni a barátságot? Hányast lehet adni Mihálynak, Alfrédnek? Hát a metronóm pontosságú Cikának. Vagy Öregnek, Madárnak, Ateszszak, akik soha nem bántottak senkit, mégis valahogy érdektelennek hatnak. Mennyit ér Ropi, akit sohasem lehet tusolni látni, mégsem bűdös. De ott vannak a vagányok, a nagyszájúak, Hajaska, és a legjobb barátja, Ottó. Ők mennyit érnek? Maga Tüske, és a tőle elválaszthatatlan, medvemozgású Nyugi. A fikaként is pöffeszkedő, keltészszakagú Vatta, meg az állandóan izgő-mozgó, dörgölőző Hevi. Retek átmenőt kap, de nem is, egy hatost csak megér. Szécsi feltornázza magát nyolcasra, főleg ha továbbra is kínálgatja omlós tésztáit. De mennyit adjon Kápénak, akire még az egyes is túl soknak tűnik? De tízest is adhatna, fut át a fején az abszurd gondolat. Ő mintha kívül lenne minden osztályozáson. Különben is, vajon hogyan fogadná? Felidegesedne-e? Merné-e újra bántani? Csúszkálnak ide-oda a számok. Csúszkál ide-oda minden.

Nem jobban, mint amikor kiderülnek a jegyek.

Karikák helyet számok úszkálnak a levegőben.

Hetest kapott Mihálytól. Alfrédétől nyolcast.

A legjobb barátaitól.

„A számok nem hazudnak” – jut eszébe Tuzsi, a matektanár annyiszor hangoztatott igazsága. Ő kilencset adott nekik. Érezte, lötyög valami a barátságukban. De nem hetest és nyolcast. Mint egy akárkinek. Mint aki nem számít. Mintha kinézett volna egy pillanatra az életéből. Mintha felülről látta volna magát. A többieket. Túl sok lett hirtelen a fényből. Talán erősebbre kapcsolták a világítást a szobában. Szinte szétszalazható pászmákban omlik alá a sárgás fény. De valahogy a szoba is megdől, elferdül, mint egy viharzó tengeren bukdácsoló hajó fedélzete. Ők pedig ott állnak ebben az elferdült valóságban, teljesen lemeztelenedve, szinte csontokig átvilágítva, ki fennebb, ki lennebb a lejtőn, egymástól elválasztva, végletesnek, felszámolhatatlannak tűnő távolságra egymástól. Csak a szemek élnek, parázslanak, pásztázzák a szobát, méregetik az egymást közt befagyott távolságokat, a megszülető, kibírhatatlan idegenséget. Miközben sziszegő, suttogó hangok közvetítik a háttérben: „Ropi egyest adott Kápénak”, „Ropi egyest adott Kápénak”.

Visszhangzik a tér.

Megint csattan a pof a sötétben.

Meg kellene szólalni, tiltakozni kellene. „Mondd, mennyit ér, ha készül véres küzdelemre?”. De ehhez legalább meg kellene mozdulni. Nyomja lefele a testet az ágyba a sötét. Miközben magával vitatkozik. Mert jól tudja, megérdemli Ropi. Na nem az egyes miatt, hanem mert elárulta őket. Elmondta otthon, mi történik a bentlakásban. Az ugráltatást, a pofokat, a papucsockat, mindent. Felfedte a titkukat, kivitte a szegyenüket a nagyvilágba, a szülőknak. Megtudták, a fiacskáik nem csak tanulni járnak ebbe a messzi városba. Más is történik ott, valami szégyenletes, ami csak ide tartozik, amit még a lányoknak is csak két sör után mernek elmondani. De hova sajnáltassák magukat. Szerencsére Bélábá nem csinált nagy ügyet belőle. Egy hétre kirúgta a nagyokat a bentlakásból, és ment tovább az élet. Csak Ropira égett rá az áruulás bélyege. És különben sem tusol soha. Legalább is, nem lehet soha látni a tusolóban.

És még sincsen rendben a pof. Hiszen be volt ígérve, ahogy lejár az első év, többet nem kapnak. Nincs több papucs. Akkor miért tűrtek eddig, miért hajoltak be a papucsnak, miért mosták fel a szobát, szolgálták fel a finomabbnál finomabb falatokat a „masa împărătească”-n? Miért nem lázadtak maguk is?

Már másodszer omlik össze valami a mai nap során.

Meg kellene szólalni. Szét kellene hasítani az éjszaka burkát. Tiltakozni kellene. Csak nem akar csillapodni a taknyoló zokogás. Hallgatna már el az a kurva Ropi.

Egyre sűrűbbnek tűnik a sötét. Mintha valami mozogna fel-alá benne. Bármikor lecsaphat rá, bántalmazhatja, kiragadhatja az ágyból, azt érzi. Babapózba húzza össze magát a réteges takarók alatt. A paletták résein beszivárgó finomabb sötétség éles kriksz-krasszokat mintáz a szemközi falra. És már tudja: nem fog megszólalni. Senki sem fog megszólalni közülük. Nincs tartása, szinte szétfolyik az ágyon. A gerince helyett valami puha matéria van a testében. Takony. Bármire rá tudnak venni. Tovább reszket a takarók alatt. Átgyúrható, alakítható, felhasználható.

Mindannyian azok.

Benke Józsefné Erdős Margit: Káosz (karton, vegyes technika)